

Stortinget
Helse- og omsorgskomiteen
Innsendt elektronisk 04.10.2023

Dato
04.10.2023

Meld. St.23 Opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033)

Mental Helse er Norges største bruker- og medlemsorganisasjon innen psykisk helse. Med over 10.000 medlemmer fordelt over hele landet bidrar vi til å skape gode møteplasser og drifter relevante tjenester og prosjekter som bidrar til bedre psykisk helse. Våre 350 brukerrepresentanter bidrar til høy brukermedvirkning i helsetjenestene. Våre lokallag drifter over 150 møteplasser over hele landet.

Opptrappingsplanen for psykisk helse fremstår lite forpliktende og mangelfull. 3 milliarder over 10 år til psykiske helsetiltak tilsvarer knappe 50 kroner per innbygger i året. Vi mangler fagfolk, døgnplasser og satsing på tiltak som faktisk virker.

Det mangler ikke gode mål i planen, men målene er lite forpliktende. Regjeringen fraskriver seg ansvaret og det mangler eksempler på konkrete tiltak med dokumentert effekt. Det «å hindre nedbygging av sengeplasser» for å ivareta barn, unge og voksne med alvorlig psykisk lidelse som har behov for døgnbehandling er ikke offensivt nok. Bare det siste året har vi mistet over 100 døgnplasser som en konsekvens av regjeringens avvikling av fritt behandlingsvalg. Det må kompenseres og utviklingen må snus snarest.

Mental Helse foreslår derfor at: Stortinget ber regjeringen om å sørge for at døgnkapasiteten innenfor psykiatrien økes med 1000 døgnplasser i løpet av de neste 10 årene, hvor brukerstyrte senger utgjør en betydelig andel av dette.

Medisinfrie tilbud

Medisinfrie tilbud nevnes nærmest i en bisetning i planen, uten forpliktende tiltak om hverken opptrapping eller styrking. I planen står det «De medisinfrie tilbudene oppleves (...) som vanskelig tilgjengelige for brukerne.» Videre står det at «Medisinfrie tilbud har en naturlig plass i en moderne, pasientrettet psykisk helsetjeneste.» (kap. 4.6, s. 94). Da virker det underlig at det ikke vektlegges tiltak som styrker dette tilbudet.

Mental helse foreslår at: Stortinget ber regjeringen om at det må avsettes flere ressurser til styrking av tjenestetilbudet, slik at de som ønsker det kan få et medisinfritt behandlingstilbud. Videre ber Stortinget regjeringen om å sørge for at pasienter, behandlere og behandlingssteder får mer kunnskap om medisinfrie alternativer.

Side 1 av 3

Frivillighet og forebygging

Regjeringen har ikke prioritert gode forebyggende tjenester som frivillige organisasjoner driver. Vi har det siste året opplevd omlegging og kutt i tilskuddsordningene, og det er det motsatte av det som står i planen; «forutsigbarhet for frivillige». Regjeringen viser selv til i planen at «Deltakelse i frivillig arbeid kan redusere ensomhet og sosial isolasjon» (kap. 2.6, s. 37), så da fremstår det som underlig at økt satsing på frivillig innsats ikke er en stor del av planen. Samtidig vet vi at målene i planen neppe kan nås uten frivillige organisasjoners innsats.

Mental Helse foreslår at:

1. **Stortinget ber regjeringen om å styrke frivillige bruker- og interesseorganisasjoner innenfor rus og psykisk helse i 10-års perioden, slik at alle innbyggere i landet kan få tilgang til lavterskel møteplasser / tilbud som driftes av frivillige.**
2. **Stortinget ber regjeringen om å sikre bedre vilkår og økte tilskuddsrammer for rådgivnings-, hjelpetelefoner og chat-tjenester som drives av frivillige og ideelle organisasjoner.**

Regjeringen lanserer ABC-metoden i opptrappingsplanen som en «ny psykisk folkehelsekampanje», som skal rulles ut fortløpende. Det er gledelig å se at regjeringen satser på å utvikle ABC-metoden videre. «Verdensdagen for psykisk helse» er en svært vellykket folkehelsekampanje som blant annet bygger på ABC-metoden.

Men denne kampanjen er ikke «ny». Mental Helse har drevet kampanjen i over 30 år, og oppnår svært gode resultater, noe både Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet har fått dokumentert og er enige i. Mental Helse er klare til å bidra til å forsterke kampanjen. Men istedenfor å forsterke denne kampanjen kuttet regjeringen tilskuddet til kampanjen i 2023 med over 2 millioner kroner. Et helt uforståelig kutt i og med at kampanjen bidrar til å nå de folkehelsemålene for psykisk helse som regjeringen selv ønsker å nå.

Mental Helse foreslår at: Stortinget ber regjeringen om at kampanjen «Verdensdagen for psykisk helse», som bygger blant annet på ABC-metoden, styrkes i 10-års perioden for å bidra til økt kunnskap om psykisk helse i befolkningen og for å bidra til å forebygge og redusere ensomhet og utenforskap.

Forebygging i skolen

Planen legger vekt på at det skal satses på forebygging, særlig blant barn og unge, med spesielt fokus på Ung Arena og psykisk helse i skolen. Det er veldig positivt, men Mental Helse er kritiske til at lærerne skal pålegges enda mer ansvar. Hvis det er slik at de skal ha ansvar også for psykisk helse må det også sørges for opplæring i psykisk helse i lærerutdanningen. Man kan ikke gi læreren ansvar for flere oppgaver om ikke kompetansen er der.

Mental Helse tilbyr skoleprogrammer i psykisk helse, YAM, Youth Aware of Mental Health, og Venn1. Forskning på YAM viser at tilfeller av depresjon, selvmordstanker og –handlinger halveres blant ungdom som har gjennomført programmet.

YAM har blitt anbefalt som det viktigste tiltaket i regjeringens handlingsplan for forebygging av selvmord, og er anbefalt av regjeringens eget forum for selvmordsforebygging. Mental Helse savner disse skoleprogrammene som konkrete tiltak i opptrappingsplanen.

Innføring av tvangsbegrensingsloven

Når det gjelder *samordning og samarbeid mellom helse- og justissektoren* er det spesielt en del som ikke er særlig omtalt i planen som er vesentlig for Mental Helse. I 2019 kom forslaget om en felles tvangsbegrensingslov som samler «Lov om spesialhelsetjenesten» og «Lov om pasientrettigheter», samt all tvangslovgivning innenfor helse- og sosialtjenesten, i en felles lov. Mental Helse krever at innføringen av tvangsbegrensingsloven fortsetter, og at helsetjenesten samtidig settes i stand til å forebygge tvangsbruk.

Mental Helse foreslår at: Stortinget ber regjeringen om at tvangsbegrensingsloven, med anbefalingene fra tvangsbegrensingsutvalget, iverksettes.

Når det gjelder ansvar for transport av mennesker med psykiske lidelser, så erkjennes det i pkt. 4.7.4 at «politiet blir brukt for ofte, og at helsetjenesten noen ganger erfarer at det er vanskelig å få bistand fra politiet.» Det kan forverre tilstanden til en pasient med psykiske lidelser å bli hentet av uniformert politi og/eller helsepersonell. Det kan oppleves som en ytterligere belastning i en allerede sårbar situasjon.

Mental Helse foreslår at: Stortinget ber regjeringen om å utrede muligheten for å innføre et landsdekkende ambulansetilbud som har kompetanse på psykisk helse, og som har utrykkingspersonell som ikke er uniformert.

Alt i alt er Mental Helse glade for at vi endelig har fått en opptrappingsplan for psykisk helse, men vi er usikre på om det faktisk er en reell opptrapping. Altfor mange av tiltakene skal enten vurderes eller utredes. Og hvor mange utvalg skal regjeringen sette ned før man faktisk får se resultater? Mental Helse ser helt klart at regjeringen har gode intensjoner med planen, og vi håper Stortingets behandling vil føre til mer handling og ikke bare luftige visjoner.

Med vennlig hilsen

Ole-Marius Minde Johnsen /s/
Landsleder

Linda Berg-Heggelund /s/
Generalsekretær